

Nagyon jó volna, ha a közoktatásügyi miniszter az úti segélyben részesítendő tanárokat nem kötelezné épen a genfi tanfolyam látogatására, hanem megengedné nekik, hogy szabadon válasszanak a genfi és marburgi tanfolyamok között.

Balassa József.

MAGYAR PÆDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Felolvasó ülés 1897 márczius 20-án.

Jelen vannak dr. *Heinrich Gusztáv* elnöklealeatt; Axamethy Lajos, Bartos Fülöp, Békefi Remig, Ember János, Ferenczy József, Groó Vilmos, György Aladár, Gyulay Béla, Halász Ferencz, Hajós Mihály, Hegedűs István, Hóman Ottó, Hegedűs Károly, Herrman Antal, Kerékgyártó Elek, Kirchner V., Kovács János, Komáromi Lajos, Kurcz Vilmos, Lakics Vendel, Lányi Ernő, Láng Nándor, Lederer Ábrahám, Leövey Sándor, Mártonffy Márton, Miklós Gergely, Molnár Viktor, Nagy László, Négyesy László, Neményi Imre, Pasteiner Gyula, Péterfy Sándor, Schön József, Schvetz Vilmos, Waldapfel János, Verédy Károly, Trájtler Károly, utóbbi mint jegyző és számos vendég.

I. Elnök az ülést megnyitja. A felolvasó asztalhoz *Hegedűs István* ül, a ki székfoglaló előadást tartott «*Apáczai Csere János pædagogiai munkáiról.*» A társaság örömmel és köszönettel vette az előadónak abbéli jelentését, hogy Apáczai Csere János összes pædagogiai munkáit az eredeti latin után magyarra fordította, ezeket összegyűjtötte, melyet a társaság (előadó az írói díjról is lemondott) kinyomat és úgy a M. P. T., valamint a kongresszus összes tagjainak ingyen fog megküldeni.

II. *Neményi Imre* dr. felolvasása: «*A népoktatási tanfelügyelet-ről.*» Előadó javaslatát a következő 6 pontban terjeszti elő: 1. A tanfelügyelőnek jurisdicziót és executivát kell adni. 2. A tanfelügyelők egyesületet alkossanak, melybe mindenki köteles lenne belépni. A jelenlegi indolentia az oka, hogy a tanfelügyelői állás hanyatlik. 3. Magasabb fizetést és nagyobb utiátalányt kapjanak. 4. A tankerületek ne megyénként, hanem az iskolák száma szerint alakíttassanak. 5. A középiskolák és népoktatási intézetek felügyelete egyesíttessék, tehát a főigazgatóságok eltörültsenek. 6. Legyen szakvizsgálat, de ez egyetemi színvonalon álljon. — A felolvasást vita követte. Elsőnek *Halász Ferencz* szólalt fel, a kinek multkori előadásával a felolvasás némi éllel foglalkozott. Tartozik — úgymond — mind a társaságnak, mind magának azzal, hogy rövid válaszában nem fogja követni a felolvasótól használt hangot. Kijelenti, hogy a tanfelügyelői szakvizsgára vonatkozólag tett javaslata nem utánzata a külföld e nemű intézményeinek, hanem alapjában Molnár Aladár

korszak-alkotó műve, valamint a II. egyet. tanítógyűlésen mondott nézete nyomán készítette el javaslatát. Az érdeklődő tagok figyelmét újra felhívja erre az előadásra, mely a társaság folyóiratában (jan. füz.) megjelent, a mely aztán fölsőlegessé is teszi a maga részéről a behatóbb védekezést. A kritika majd átszűri belőle azt, a mi lényeges; de legkevésbé fogja ráfoghatni, hogy javaslata egyszerű utánczata a francia mintának és ha felolvasó csakugyan olyan rossznak mondja javaslatát, miért ismeri el az egész tanügyi világ Franciaország tanfelügyeletét mégis mintaszerűnek. Hangzatos szavaknak mondja tehát Neményi állításait és ellenmondásokat constatál bennök. A mi felolvasónak abbeli követeléseit illeti, hogy a tanfelügyelőnek jurisdictiót és executivát kell adni, ebben ő nem ért vele egyet. E helyett inkább azt kívánja, hogy a magyar tanfelügyelet az iskola beléletére fektesse a súlyt, azaz a tanfelügyelőt vissza kell adni tulajdonképeni feladatának; jurisdictióra és executivára neki szüksége nincsen, azt majd el fogja helyette végezni az államosítandó közigazgatás. Felolvasó a mai előadása bevezetésében megdicséri a tanfelügyelői kart s oly tényezőnek mutatta be, mely a tanügyi fejlődés történetében méltó helyet vívott ki maga részére és felolvasása hevében mégis olyan képet festett a tanfelügyelői karról, mely caricaturánál egyébnek nem nevezhető. Fentartja magának, hogy a társaság folyóiratában részletesebben fog felolvasó állításaira reflectálni. — *Verédy Károly* ebben a kérdésben, mely első sorban szakkérdés, csakis tudományos szempontból akar véleményt mondani és nem helyesli, ha folytonosan belevonják a kormányt és ennek politikáját a vitatkozásba. A tudományos társulat függetlenül vitassa meg a kérdéseket. A tanfelügyelői karnak két feladattal kell megküzdenie, mint administratornak és mint pædagogusnak. Ennek a két fontos szolgálatnak azonban nem bir egyszerre eleget tenni s ha mégis nem roskadt még le a nagy teher alatt, ez a tanfelügyelőknek az érdeme, mert a kormány részéről nem történt még arra nézve intézkedés, hogy ez a tömérdek munka apasztassék. Felszólaló azt kívánja a tanfelügyelőtől, hogy ez első sorban az iskolát lássa el és itt legyen igazi vezére a tanítónak. A szakszerűség ma már annyira ki van fejlesztve, hogy különböző iskolanemeket egy ember ellenőrizni nem képes. A tanfelügyelet legyen egységes, mert didaktikai szempontból lehetetlen annyiféle munkát végezni; legalább lelkiismeretesen senki sem felelhet meg ilyen óriási feladatnak. A tanfelügyelő csak akkor állhat hivatása magaslatán, ha lehetővé teszi a kormányt, hogy mentül kisebb körben lehessen vezére az iskolának és a siker csak akkor fog mutatkozni, ha a tanfelügyelőknek megadják arra a módot, hogy a tanítás eredményét didaktikai szempontból ellenőrizhessék. — *Ember János* alapjában igazat ad a felolvasónak, mert igazságos bírálat alá vette a tanfelügyelői intézményt. A felolvasónak javaslatai azonban őt sem elégitet-

ték ki. Szerinte a dolog lényege nem a jurisdictió, executiva, fizetés-javítás stb., hanem az, hogy legyen elég tanfelügyelő. Minthogy a szakszerűségre is történt hivatkozás, épen ebből a szempontból kívánja a tanfelügyelői állást a néptanítók részére lefoglalni, mert az érvényesülés szempontjából épen ezek volnának képesek a maguk iskoláját a legjobban ellenőrizhetni. A szakvizsgálatnak nem barátja; az legfeljebb csak arra lehet jó, hogy az eddig tapasztalt kicsinylést, melylyel az állás iránt viseltetnek, némiképen enyhítse. — *Neményi Imre* felolvasó zárószavában újra kijelenti, hogy Halász Ferencz javaslata tökéletesen egyezik a francia intézménnyel és visszautasítja azt a vádat, mintha felolvasásában a magyar tanfelügyelői kart bántani akarta volna. Előadásában őszinte hangon ecsetelte a helyzetet, a milyennek azt ő is látta és azt akarta vele elérni, hadd lássák egyszer a sebes testet is és reá akart mutatni arra, hol kell az orvosszert alkalmazni. Verédy felszólalására vonatkozólag megjegyzi, hogy javaslatának 5. pontja nem fog nagyobb terheket róni a személyzetre, mert egy főtanfelügyelő vezetése alatt minden fajú iskolának meglesz a külön-külön tanfelügyelője. Rámutatott továbbá előadásában arra is, hogy a tanfelügyelők számát nem a községek, hanem a tanítók számának arányában kell megállapítani. Ember János felszólalására csak azt jegyzi meg, hogy ő is szívesen látja a néptanítót a tanfelügyelői állásban, de ezt nem szeretné a tanítói diploma alapján részére biztosítani, hanem megkívánná, hogy arravalóságát irodalmi és egyéb téren is kimutassa. Ő tehát nem disqualificálta a néptanítót erre az állásra, csak azt kívánta meg, hogy azok, a kik a tanfelügyelői állásra aspirálnak, a műveltségnek olyan fokán álljanak, a mely az állás díszének is megfelelően. — A vita bezárása alkalmával *Heinrich Gusztáv* elnök megjegyzi, hogy a kérdés újabb megvitatására a társaság szívesen ad továbbra is alkalmat, de kívánatosnak tartotta volna, ha a felolvasó dolgozatának némely részében nyugodtabb és higgadtabb hangot használ, annyival is inkább, mert ez a hang még érveléseinek súlyát is képes leszállítani.

III. Az idő előre haladottsága miatt a napirendre tűzött további két előadás elmarad.

IV. A felolvasó ülést a rendes tagok zárt ülése követi. 1. Új kütagokul jelentkeztek: *Bull Tivadar* (Belényes), *Baán István* (Gyula-Vári), *Csutoros Elek* (Berettyó-Ujfalu), *Kardos Ferencz* (Baracska), *Brunovszky Rezső* (Budapest), *Szikora Béla* (Szászkabánya), *Szabó József* (Nagybánya), *Hints Sándor* (Maros-Vásárhely), *Fest Aladár* (Fiume). Felvétetnek. 2. *Dr. Kovács János* r. tag 50 frtot ajánl fel a társaság céljaira a szokásos törlesztési módozatok mellett. Köszönettel tudomásul szolgált. — Az ülés véget ér.